

Булгаков Віктор Петрович – голова спілки ГО «Спілка екологів України». Коло наукових інтересів: екологія, природознавство, туризм. Є співавтором двох монографій.
e-mail: kambul@ukr.net

Баштова Марія Олександрівна – вчитель географії «Центру альтернативної освіти Free school». Коло наукових інтересів: природознавство, педагогіка.
e-mail: mariya.bashtova@gmail.com

DOI 10.32405/2411-1317-2018-3-136-143

УДК 371.026.3

ЕКОЛОГІЧНО СПРЯМОВАНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕОМОРФОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

У статті обґрунтовано значення краєзнавчих досліджень геоморфологічних об'єктів на прикладі вивчення шкільного курсу географії. Здійснено аналіз екологічної геоморфології як окремого наукового напрямку. Подано характеристику геоморфологічних об'єктів з урахуванням їх екологічного стану. Окреслено значення екскурсій у шкільному курсі природознавства й географії та в позакласній роботі. Проаналізовано вплив екскурсій на формування в учнів дбайливого ставлення до навколишнього природного середовища.

Ключові слова: методи навчання географії; геоморфологічні об'єкти; краєзнавчі дослідження; екологічний чинник; навколишнє середовище.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Для формування в учнів дбайливого ставлення до навколишнього природного середовища слід зі школи знайомити їх із природою, організовувати екскурсії, які допомагають пізнавати світ і формують уявлення про взаємозв'язки його компонентів. До геоморфологічних об'єктів, які вивчаються у курсі географії основної школи, доцільно підходити з екологічного боку, формуючи таким чином дбайливе ставлення до природи.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Окреслену вище проблему досліджували такі вчені, як: Баденюк В. В., Рудько Г. І., Сілецький Ю. А., Стецюк В. В., Палієнко В. П., Поліщук В. В. та інші.

Мета статі полягає в допомозі вчителям географії основної школи сформувати в учнів дбайливе ставлення до навколишнього середовища, використовуючи екологічний підхід до вивчення геоморфологічних об'єктів.

Виклад основного матеріалу. У результаті інтенсивної господарської діяльності та недбалої користування природними ресурсами відбуваються глобальні зміни у середовищі, яке оточує людину. Задля комфортного середовища життя у майбутньому, потрібно виховувати в дітей дбайливе ставлення до природи. Одним із таких напрямів є екологічно спрямовані дослідження різноманітних геоморфологічних об'єктів на території України.

Розпочинаються дослідження такого типу з проведення краєзнавчих екскурсій під час вивчення особливостей природи рідного краю. З часом такі екскурсії можуть поширитися на територію сусідніх регіонів, а з часом – і на територію всієї країни.

11. Sumatokhina I. M. Suchasnyj rozvytok ekolo-ho-heomorfolohichnykh doslidzhen miskykh utvoren i rehioniv / I. M. Sumatokhina // Naukovi zapysky [Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhajla Kotsyubynskoho]. Seriya: Neorhafiya. – 2009. – Vyp. 9. – S. 110–118. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_geogr_2009_19_19.
12. Tsaryk P. L. Funkcionalna rol Tovtrovoho kryazhu i pryrodnoho zapovidnyka “Medobory” u natsionalnij ta rehionalnij ekomerezhakh / P. L. Tsaryk, L. P. Tsaryk // Oхorona i menedzhment ob’ektiv nezhyvoyi pryrody na zapovidnykh terytoriyakh: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (smt Hrymajliv, 21–23 travnya 2008 r.). – Hrymajliv; Ternopil: Dzhura, 2008. – S. 318–324.

*Булгаков В. П., председатель союза ОО «Союз экологов Украины»
 Баштовая М. А., учитель географии ЦАО Free school*

ЕКОЛОГИЧЕСКИ НАПРАВЛЕННЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ ГЕОМОРФОЛОГИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ В ИЗУЧЕНИИ КУРСА ГЕОГРАФИИ В ОСНОВНОЙ ШКОЛЕ

В статье обосновано значение краеведческих исследований геоморфологических объектов на примере изучения школьного курса географии. Осуществлен анализ экологической геоморфологии как отдельного научного направления. Дана характеристика геоморфологических объектов с учетом их экологического состояния. Охарактеризовано значение экскурсий в школьном курсе естествознания, географии и во внеклассной работе. Проанализировано влияние экскурсий на формирование бережного отношения к окружающей природной среде.

Ключевые слова: методы обучения географии; геоморфологические объекты; краеведческие исследования; экологический фактор; окружающая среда.

*Bulhakov V., Chairman of the Union of Environmentalists of Ukraine
 Bashtova M., teacher of geography AEC Free school*

ECOLOGICALLY DIRECTED RESEARCHES OF GEOMORPHOLOGICAL OBJECTS IN STUDY OF GEOGRAPHY COURSE IN BASIC SCHOOL

Intensive economic activity and uncareful use of natural resources resulted in global changes of the environment that surrounds a human. For the sake of the comfort environment for life in the future, it is necessary to educate in children thrifty attitude toward nature. One of such directions there are the ecologically directed researches of various geomorphological objects on the territory of Ukraine. In the article the value of regional researches of geomorphological objects on the example of study of school course of geography is grounded.

The analysis of ecological geomorphology as a separate scientific direction is carried out. Eco-geomorphology is a new industry of geomorphology, which studies the ways to clean the Earth and other planets and processes of their formation within ecological positions, under the corner of estimation of their influence on a human, biota, natural, economic and technical objects and systems. Description of geomorphological objects taking into account their ecological state is given. Zakarpattia lowland, Podilski Tovtry, Myzotskii ridge and Donetsk ridge were considered in the article. The value of excursions in the school course of natural science, geography and in extracurricular work is described.

The ability of children to track the dependence between the features of different types of geomorphology structures, by their influence on formation of various negative processes on their surface, and also by influence of economic activity, helps young researchers to be better oriented in the environment. Influence of excursions on forming of careful attitude toward the natural environment is analyzed.

Key words: methods of teaching geography; geomorphological objects; regional researches; ecological factor; environment.